

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Õigusaktidest tulenevad nõuded ja õigused (hobuste) aretajale

20.04.2023

Piret Hommuk

Põllumajandus-ja Toiduamet / põllumajandusloomade aretuse osakond

Hobuste aretust reguleerivad järgmised õigusaktid:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus **2016/1012**, 8. juuni 2016, tõupuhaste aretusloomade, ristandaretussigade ja nende aretusmaterjali aretuse, turustamise ning nende liitu sissetoomise suhtes kehtivate zootehniliste ja genealoogiliste tingimuste kohta, millega muudetakse määrust (EL) nr 652/2014, nõukogu direktiive 89/608/EMÜ ja 90/425/EMÜ ning tunnistatakse kehtetuks teatavad õigusaktid tõuaretuse valdkonnas (**tõuaretuse määrus**)
- **Põllumajandusloomade aretuse seadus** (RT I, 28.12.2018, 35)

Hobuste identifitseerimist reguleerivad järgmised õigusaktid:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) **2016/429** (loomatervise määrus)
- Komisjoni 28. juuni 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) **2019/2035** maismaaloomade pidamise ettevõtete ja haudejaamade ning jälgitavuse kohta
- Komisjoni rakendusmäärus (EL) **2021/963** hobuslaste identifitseerimise ja registreerimise kohta ning millega kehtestatakse nende loomade identifitseerimisdokumentide näidised
- Maaeluministri 25.11.2021 **määrus nr 74** „Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkumisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded“

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus nr 2016/1012 (tõuaretuse määrus)

Rakendusakte alates 1. novembrist 2018.

Määruses sätestatakse:

- aretusloomade ja aretusmaterjali turustamisel ja liitu sissetoomisel järgitavad normid;
- põlvnemistunnistuste väljaandmist käsitlevad normid;
- aretajate ja aretusühingute õigused ja kohustused;
- aretusloomade tõuraamatusse kandmist käsitlevad normid;
- aretusloomade jõudluskontrolli läbiviimist käsitlevad normid;
- aretajate ametlike kontrollide läbiviimist käsitlevad normid.

Aretusloomade ja aretusmaterjali turustamisel ja liitu sissetoomisel järgitavad normid

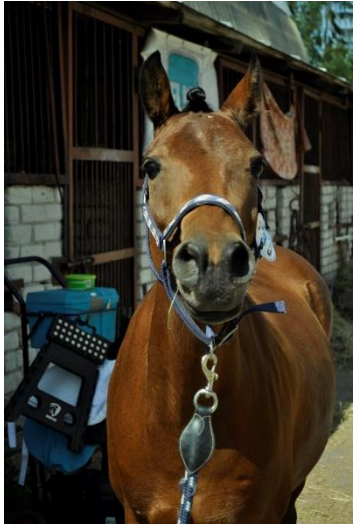
Aretusloomadel või nende aretusmaterjalil **peavad kaasas olema põlvnemistunnistused**, kui neid turustatakse või need tuuakse liitu sisse, et need loomad või nende aretusmaterjalist saadud järglased kanda tõuraamatusse.

Põlvnemistunnistused annab välja aretusühing, kes täidab heakskiidetud aretusprogramme.

Aretusprogrammis osalevatel **aretajatel on õigus saada** aretusloomade ja nende aretusmaterjali **põlvnemistunnistusi**.

Põlvnemistunnistusest peaks aretaja **saama andmeid** omandatud looma geneetilise väärtuse ja **põlvnemise kohta**.

Aretusloomade tõuraamatusse ja kandmist käsitlevad normid

Aretusühingud kannavad aretaja taotluse alusel oma **tõuraamatu põhiosasse** või lisaosasse või registreerivad seal **tõupuhtad aretusloomad**, kes kuuluvad nende aretusprogrammi, **tingimusel et** need loomad **vastavad aretusprogrammi tingimustele.**

Aretusühingud ei tohi keelduda kandmast oma tõuraamatu põhiosasse tõupuhtast aretuslooma sel põhjusel, et ta on juba kantud sama tõu või, tõupuhaste aretushobuste ristamisprogrammi puhul, muu tõu tõuraamatusse.

Aretajate ja aretusühingute õigused ja kohustused

Aretajal on õigus osaleda aretusprogrammis, tingimusel et:

- a) tema aretusloomad kuuluvad aretusprogrammiga hõlmatud töögu;
- b) tema aretusloomi peetakse majapidamises, mis asub aretusprogrammi **geograafilises piirkonnas**.

Keelatud on aretajate ja aretusühingute **diskrimineerimine** nende **päritoluriigi** või nende aretusloomade või aretusmaterjali päritoluriigi **alusel**.

Aretusühingul **on õigus jätta aretaja aretusprogrammis osalemisest kõrvale, kui ta ei järgi** aretusprogrammi **tingimusi** või ei täida põhikirjas/eeskirjades sätestatud kohustusi.

Aretajate ja aretusühingute õigused ja kohustused

Aretusprogrammis osaleva aretaja õigused:

- a) tema tõupuhtad aretusloomad kantakse tõuraamatu põhiosasse;
- b) tema loomad kantakse sellise tõuraamatu lissasse;
- c) ta **saab osaleda jõudluskontrolli läbiviimises** ja geneetilise väärtuse hindamises;
- d) **talle antakse välja põlvnemistunnistus**;
- e) talle **antakse** nõudmisel tema aretusloomade **jõudluskontrolli** ja geneetilise väärtuse hindamise ajakohastatud **tulemused**, kui need on kättesaadavad;
- f) **tal on juurdepääs kõigile muudele teenustele**, mida aretusprogrammiga seoses osutab osalevatele aretajatele aretusprogrammi täitev aretusühing.

Aretajate ja aretusühingute õigused ja kohustused

Kui aretusühingu põhikiri/eeskirjad näevad ette liikmelisuse, on aretajal õigus:

- a) saada selle aretusühingu **liikmeks**;
- b) **osaleda** kooskõlas eeskirjadega **aretusprogrammi** määratlemisel ja **väljatöötamisel**.

Aretusühing teatab läbipaistvalt ja õigeaegselt oma aretusprogrammis osalevatele aretajatele aretusprogrammi muudatustest.

Aretusühingul on õigus aretaja oma liikmete hulgast välja arvata, kui ta ei täida põhikirjas/eeskirjades sätestatud kohustusi.

Aretajate ja aretusühingute õigused ja kohustused

Aretusühing peab olema võtnud vastu oma põhikirja/eeskirjad:

- a) et lahendada aretusprogrammis osalevate aretajatega tekkivaid vaidlusi;
- b) et tagada aretusprogrammis osalevate aretajate võrdne kohtlemine;
- c) milles sätestatakse aretusprogrammis osalevate aretajate ning aretusühingu õigused ja kohustused;
- d) milles sätestatakse aretajatest liikmete õigused ja kohustused tööaretajate liikmelisuse korral.

Aretusühingu ülesanne on – ilma et see piiraks kohtute rolli – kooskõlas põhikirja/eeskirjadega **lahendada vaidlused**, mis võivad tekkida aretajate vahel ning aretajate ja aretusühingu vahel seoses aretusprogrammi täitmisega.

Aretajate ja aretusühingute õigused ja kohustused

Aretusühing ei takista aretusprogrammis osalevatel aretajatel:

- a) vabalt valida aretusloomi ja nende valikuvabadust aretusloomade aretuses;
- b) kandmast aretusloomade järglasi tõuraamatusse;
- c) omamast oma aretusloomi.

Eestis sündinud hobuste identifitseerimine

Loomapidajad tagavad, et iga hobune on identifitseeritud:

- kogu eluea jooksul kehtiva identifitseerimisdokumendiga- **hobuse passiga**;
- kordumatu koodiga/**UELN-iga**;
- süstitava **transpondriga**.

Hobune märgistatakse ja **registreeritakse kuue kuu jooksul sünnikuupäevast arvates**.

Identifitseerimise andmeid kajastavad elektroonilised andmebaasid- Eestis **hobuslaste register**.

Eestis sündinud hobuste identifitseerimine

Hobuse **passi väljastab** loomapidajale **aretusühing**.

Hobuse **passi saamiseks esitab loomapidaja** aretusühingule **avalduse hiljemalt 30 päeva enne hobuse kuue kuu vanuseks saamist** või enne hobuse väljaviimist tallist, kus hobune sündis, kui selliseks liikumiseks peab hobusega kaasas olema pass.

Loomapidajad tagavad, et **hobustega on alati kaasas** nende kogu eluea jooksul kehtiv identifitseerimisdokument- **hobuse pass**.

Hobuste identifitseerimine

Loomapidajad tagavad:

- et **hobused varustatakse** süstitavate **transpondritega** samal ajal või veidi aega enne seda kuupäeva, kui täidetakse identifitseerimisvorm, mis on vajalik passi väljastamiseks;
- et **transpondri loetamatuks muutumisel see asendatakse** 20 päeva jooksul või enne, kui hobune lahkub harilikuks viibimiskohaks olevast tallist.

Loomapidaja teavitab kahe päeva jooksul veterinaararsti, kes paigaldab hobusele **uue numbrikombinatsiooniga** transpondri.

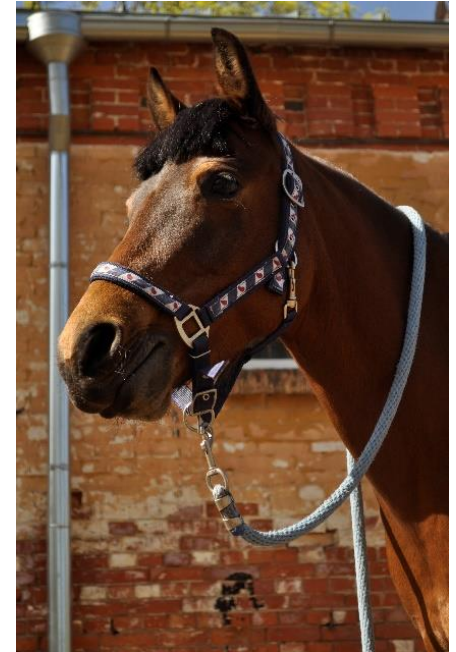
Hobuste identifitseerimine

Passi duplikaat väljastatakse juhul, kui:

- **passi originaaleksemplar on kadunud**, kuid hobuse saab identifitseerida, eelkõige transpondri koodi abil;
- hobune **ei ole tähtaegselt identifitseeritud**.

Loomapidaja taotlusel:

- **väljastab aretusühing** kadunud esialgse passi duplikaadi;
- **taotleb aretusühing** kadunud esialgse passi väljastanud asutuselt passi duplikaadi väljastamist, et see loomapidajale kätte toimetada.

Hobuste identifitseerimine

Asendusdokument väljastatakse juhul, kui:

- **passi originaaleksemplar on kadunud** ja hobuse identsust ei ole võimalik kinnitada ja puuduvad viited või tõendid selle kohta, et hobusele on varem väljastatud pass;
- **füüsiline märgistus on eemaldatud**, identifitseerimisvahendeid on **muudetud või asendatud** ilma selle pädeva asutuse loata, kelle pädevusalasse kuulub ettevõtte, kus neid hobuseid harilikult peetakse.

Loomapidaja taotlusel väljastab aretusühing hobusele asendusdokumendi.

Passi duplikaat ja asendusdokument viivad hobuse **toidulooma** staatusest välja.

Hobuste identifitseerimine

Loomapidajad tagavad, et passis on vähemalt järgmised andmed igal ajal ajakohased ja õiged:

- **hobuse staatus** seoses tema sobivusega **inimtoiduks tapmiseks**;
- loetav **transpondrikood**;
- teave hobuse omaniku kohta, kui seda nõutakse riiklike õigusaktidega.

Kui on vaja ajakohastada hobuse passi I–III jao identifitseerimisandmeid, esitab loomapidaja hobuse passi aretusühingule:

- **vahetult pärast** toidulooma staatuse muutuse tinginud **sündmust**;
- teistel juhtudel **viie tööpäeva jooksul** alates sündmusest, mis mõjutas hobuse identifitseerimisandmeid.

Hobuste identifitseerimine

Loomapidaja tagab, et passi IV–IX jaos (omanik, põlvnemistunnistus jne) esitatud teavet ajakohastatakse ja parandatakse kooskõlas selle aretusühingu kehtestatud eeskirjadega, kes dokumendi väljastas.

Omaniku vahetumise korral antakse korral kogu **pass üle uuele omanikule**.

Pärast hobuse surma või kadumist tagastavad loomapidajad kogu passi kordumatu koodi/UELN-i järgi kindlaks tehtud asutusele.

Aretajate ametlike kontrollide läbiviimist käsitlevad normid

Pädevad asutused (PTA) viivad läbi ametlikke kontrole kõigi ettevõtjate juures, kellele tõuaretuse määrust kohaldatakse, eelkõige aretusühingutes ning aretajate juures.

Pädevad asutused (PTA) viivad ametlikke kontrole läbi, et kontrollida tõuaretuse määruses ning aretusprogrammis sätestatud nõuetele vastavust.

Aretajate ametlike kontrollide läbiviimist käsitlevad normid

Kontrollid hõlmavad eelkõige:

- a) jõudluskontrolliks kasutatavate seadmete kontrolli;
- b) põlvnemise andmete registreerimise kontrolli;
- c) aretusloomade kohta kogutud andmete säilitamiseks ja töötlemiseks kasutatavate dokumentide või süsteemide uurimist.

Kontrollisüsteemid peavad tagama, et registreeritud andmed – näiteks looma põlvnemise andmed – on täpsed.

Pädevad asutused viivad ametlikke kontrole läbi aretajate, aretusühingute valdustes ja kontorites ning kontrollitakse aretajate, aretusühingute seadmeid ning aretusprogrammiga hõlmatud aretusloomi.

Aretajate ametlike kontrollide läbiviimist käsitlevad normid

Kui see on vajalik ametliku kontrolli läbiviimiseks või muude ametlike toimingute tegemiseks, peab aretaja või aretusühing andma pädeva asutuse töötajatele juurdepääsu:

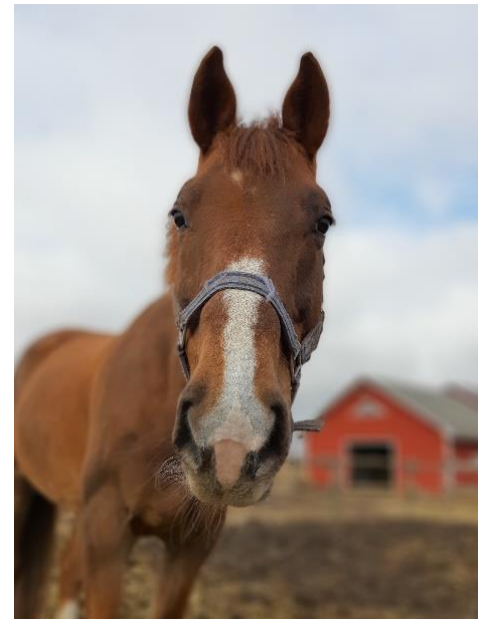
- a) oma seadmetele, valdustele ja muudele tema kontrolli all olevatele kohtadele;
- b) oma elektroonilistele teabehaldussüsteemidele;
- c) oma aretusloomadele ja tema kontrolli all olevale aretusmaterjalile;
- d) oma dokumentidele ja muule asjakohasele teabele.

Ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute läbiviimise ajal abistavad ettevõtjad pädevate asutuste töötajaid ja teevad nendega koostööd nende tööülesannete täitmisel.

**Kui PTA tuleb ametlikku kontrolli läbi viima,
palume valmis panna järgmised dokumendid:**

- a) hobuste passid;
- b) aretusprogrammides kirjeldatud dokumendid: paaritustunnistus, täku paaritusnimekiri, märakaart jne;
- c) ettevõttes olevate hobuste arvestus

(<https://pta.agri.ee/hobusekasvatus#hobuse-kohta-arvestu>).

Hobuse tegevuskohta kandmine ja asukoha teatamine

2016/429 Artikkel 109 lõige 1 punkt d alapunkt iv alusel loovad liikmesriigid elektroonilise andmebaasi ja haldavad seda, et registreerida vähemalt:

...

hobuseliikidesse kuuluvate peetavate loomadega seotud **ettevõtted, kus neid loomi harilikult peetakse.**

Hobuse tegevuskohta kandmine ning väljakandmine tuleb teha **otse PRIA-le**, mitte läbi aretusühingute.

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Aitäh!

